

Iwona Wojtala

Uniwersytet Szczeciński

OSOBY BĘDĄCE W SZCZEGÓLNEJ SYTUACJI NA RYNKU PRACY W LATACH 2008-2010

Streszczenie: Celem artykułu była analiza porównawcza struktury bezrobocia wśród osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Omówiono zagadnienie bezrobocia, rynku pracy oraz sytuacji osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. W tym celu posłużono się dostępną literaturą, danymi statystycznymi i faktograficznymi, w wyniku czego zobrazowano w sposób ilościowy i opisowy strukturę bezrobocia w badanej grupie oraz wykazano możliwości aktywizacji osób bezrobotnych.

Słowa kluczowe: bezrobocie, rynek pracy, aktywizacja bezrobotnych.

1. Wstęp

Pojęcie szczególnej sytuacji na rynku pracy wiąże się z osobami spełniającymi ustawowe kryteria, wśród których znajdują się bezrobotni wchodzący na rynek pracy, jak również ci, którzy z różnych przyczyn nie mogą się na nim odnaleźć.

Dane statystyczne uwidaczniają skalę problemu i pozwalają na analizę poziomu bezrobocia wśród tych osób. Mają one posłużyć do uwypuklenia tendencji zachodzących w strukturze bezrobocia wśród osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, a także do prezentacji stosowanych instrumentów aktywizujących badaną grupę bezrobotnych.

Niewątpliwie istotne jest przedstawienie zjawiska bezrobocia, mechanizmów rynku pracy oraz pozycji osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Ma to skutkować poznaniem ilościowo-opisowym skali problemu bezrobocia, jaki je dotyka.

Zatem co to jest bezrobocie i jaką skalę prezentuje to zjawisko na rynku pracy?

2. Zjawisko bezrobocia na rynku pracy

Zacznijmy od zdefiniowania pojęcia rynku pracy. W literaturze ekonomicznej rynek definiuje się jako instytucję, mechanizm, który łączy sprzedawców i nabywców poszczególnych dóbr i usług¹.

¹E. Cyrson, *Kompendium wiedzy o gospodarce*, PWN, Poznań 1996, s. 35.

Rynek pracy umożliwia ludności z podażą pracy uzyskanie określonych dochodów, natomiast przedsiębiorstwom zgłaszającym popyt pozwala na pozyskanie podstawowego czynnika wytwórczego². Regulowany jest przez politykę zatrudnienia, która jest czynnym oddziaływaniem władz państwowych na rynek pracy pod kątem potrzeb gospodarki kraju oraz zrównoważenia interesów pracowników i pracodawców. Polityka zatrudnienia pełni funkcje³: społeczną, ekonomiczną, poznawczo-normatywną oraz dochodową. Natomiast realizuje zadania dotyczące redukcji bezrobocia, likwidacji ubóstwa, wypełnienia luki zatrudnieniowej oraz oddziaływania na decyzje w sprawie wyboru między bezrobociem a inflacją⁴.

Zatrudnienie na rynku pracy jest uważane za najważniejszy czynnik produkcji, będący źródłem dochodów pracowniczych mającym wpływ na popyt na dobra i usługi oraz na warunki równowagi gospodarczej. Pojęciowo jest utożsamiane z pracą, zajęciem czy czynnością, a także pracą osób dla pracodawców na podstawie określonej umowy. Poziom zatrudnienia na rynku pracy jest uwarunkowany czynnikami demograficznymi, społecznymi oraz ekonomicznymi⁵.

Co to jest bezrobocie i jakie skutki niesie z sobą dla osób pozostających bez pracy?

Pojęcie zjawiska bezrobocia upowszechniło się w latach 80. XX w. i stało się sytuacją powszechną, uciążliwą społecznie, rodzącą problemy socjalne. Jest powiązane z gospodarką – przy założeniu, że gdyby wszyscy bezrobotni mogli znaleźć pracę, gospodarka produkowałaby więcej⁶.

Bezrobotnym staje się osoba, która po i w danym okresie nie ma pracy, ale jej poszukuje⁷.

Wielkość bezrobocia jest mierzona za pomocą stóp procentowych, będących procentowym udziałem liczby ludności bez pracy w ogólnej liczbie siły roboczej. Przy czym siłą roboczą jest liczba ludności ogółem między 16 a 60-65 rokiem życia, która jest czynna zawodowo⁸.

Wyróżniamy następujące rodzaje bezrobocia:

1. Frykcyjne (charakteryzuje czas, którego potrzebuje pracownik, zmieniający jedną formę zatrudnienia na inną, na znalezienie wakującego stanowiska).

² E. Nojszewska, *Podstawy ekonomii*, WSiP, Warszawa 1996, s.160.

³ Funkcja społeczna polityki zatrudnienia wpływa na obecne i przyszłe warunki rozwoju społecznego, funkcja ekonomiczna wspiera rozwój gospodarczy, funkcja poznawczo-normatywna wskazuje na ważność systemu kształcenia, w funkcji dochodowej zaś jest zaakcentowany udział ludności w tworzeniu i podziale dochodu narodowego (zob. B. Winiarski (red.), *Polityka gospodarcza*, PWN, Warszawa 2004, s. 467).

⁴ B. Winiarski (red.), wyd. cyt., s. 467.

⁵ S. Marciniak (red.), *Makro- i mikroekonomia. Podstawowe problemy*, PWN, Warszawa 2009, s. 226-227.

⁶ E. Cyrson, wyd. cyt., s. 83.

⁷ Tamże, s. 82.

⁸ Tamże, s. 83.

2. Strukturalne (świadczy o głębokim niedostosowaniu się podaży i popytu na rynku pracy).

3. Koniunkturalne (świadczy o niedostatecznym poziomie popytu).

4. Keynesowskie (na rynku dóbr i usług występuje niedostateczny popyt).

5. Neoklasyczne (spowodowane decyzją przedsiębiorstw o niezwiększaniu zatrudnienia przy braku perspektyw na osiągnięcie zysku, jednoczesnym popycie na rynku dóbr i usług). Teoria neoklasyczna opisuje popyt na pracę, który jest zgłaszany przez przedsiębiorstwa, oraz charakteryzuje specyfikę poziomu kwalifikacji pracowniczych⁹.

6. Klasyczne (płaca utrzymuje się na wysokim poziomie, nie równoważąc przy tym podaży i popytu na pracę).

7. Ukryte (objawia się niepełnoetatowością w przemyśle, w rolnictwie zaś – zbyt dużą liczbą osób utrzymujących się z jednego gospodarstwa rolnego)¹⁰.

8. Bezrobocie dobrowolne (dokonuje się w warunkach pełnego zatrudnienia i odpowiada istniejącym i niewykorzystanym zdolnościom do pracy)¹¹.

9. Bezrobocie przymusowe (wpływa na nie ustawowa gwarancja płacy minimalnej, działalność związków zawodowych, uwzględnia sztywność płac do produktywności pracy)¹².

10. Bezrobocie naturalne (charakteryzuje się liczbą osób, które przy danym poziomie płacy realnej nie są zainteresowane podjęciem pracy, czekając na wzrost wynagrodzenia)¹³.

Większość państw o gospodarce rynkowej stawia sobie za jedno z głównych zadań walkę z bezrobociem zarówno w sferze ekonomicznej, jak i społecznej. Ma to na celu zmniejszenie skali bezrobocia, czasu pozostawania bez zatrudnienia i ograniczenie negatywnych skutków społecznych braku pracy¹⁴.

Wśród społecznych skutków bezrobocia znajdują się: brak miejsc pracy, złe warunki życia, bieda, izolacja, dezaktualizacja umiejętności, wypłacanie zasiłków, zapomóg, destrukcja, brak zaufania do samego siebie, stres w rodzinie, spadek kondycji intelektualnej i duchowej, pogorszenie zdrowia psychicznego, ograniczony/zamknięty dostęp do rynku mieszkaniowego oraz do transportu, również zmniejszenie mobilności i zwiększenie trudności w znalezieniu pracy¹⁵. Do ekonomicznych

⁹ W teorii neoklasycznej popyt na pracę jest mierzony wartością krańcowej wydajności pracownika. Równa ona jest ilości dobra lub usługi wytworzonego przez dodatkowego pracownika (zob. J. Gazon, *Ani bezrobocie, ani opieka społeczna. Od wyboru etycznego do ekonomicznej realizacji*, PWN, Warszawa 2008, s. 23–24).

¹⁰ E. Cyrson, wyd. cyt., 84–86.

¹¹ J. Gazon, wyd. cyt., s. 23.

¹² M. Nasilowski, *System rynkowy. Podstawy mikro- i makroekonomii*, Key Text, Warszawa 2000, s. 294.

¹³ E. Cyrson, wyd. cyt., s. 84–86.

¹⁴ G. Firlit-Fernak, M. Szyłko-Skoczny, *Polityka społeczna*, PWN, Warszawa 2008, s. 219.

¹⁵ M. Nasilowski, wyd. cyt., s. 302–303.

skutków bezrobocia zalicza się: niewykorzystanie potencjału pracy, obniżenie poziomu życia, wzrost wydatków budżetowych na świadczenia i na inne sposoby przeciwdziałania bezrobociu oraz emigrację wykształconych, ale bezrobotnych ludzi¹⁶. Oprócz negatywnych skutków warto przytoczyć tutaj zaletę skutków bezrobocia, mianowicie dbałość pracowników o pracę, o jej wykonywanie, o wysoką wydajność oraz o jej dyscyplinę¹⁷. Bezrobocie powoduje także konkurencję pomiędzy poszukującymi pracy, ogranicza patologiczne formy fluktuacji zatrudnionych, osłabia niezdrową konkurencję płacową¹⁸.

W jaki sposób państwo przeciwdziała skutkom bezrobocia?

Do eliminacji negatywnych skutków bezrobocia są stosowane takie instrumenty, jak:

- 1) zwiększenie popytu na siłę roboczą,
- 2) przeznaczenie środków, zamiast na zasiłki, na aktywne tworzenie miejsc pracy,
- 3) subwencjonowanie płac i zatrudnienia w przedsiębiorstwach prywatnych,
- 4) tworzenie nowych miejsc pracy w sektorze państwowym,
- 5) popieranie przedsiębiorczości indywidualnej,
- 6) prowadzenie polityki zmniejszenia podaży siły roboczej¹⁹,
- 7) zagwarantowanie płacy minimalnej,
- 8) zagwarantowanie minimum socjalnego,
- 9) określenie wymiaru i rodzajów rent, emerytur, zasiłków rodzinnych, dla bezrobotnych czy również chorobowych,
- 10) określenie zakresu i odpłatności opieki zdrowotnej,
- 11) stworzenie szerokiego dostępu systemu publicznej edukacji²⁰.

Jest prowadzona także aktywizacja bezrobotnych w celu przywrócenia ich na rynek pracy poprzez: pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, szkolenia, przekwalifikowanie zawodowe, prace interwencyjne, roboty publiczne, staże, pożyczki, dopłaty do miejsc pracy czy dopłaty dla pracodawców.

Jak się zatem przedstawia sytuacja zarejestrowanych bezrobotnych wśród osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2008-2010?

3. Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy

Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy wyróżnia kategorię osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Zalicza do nich bezrobotnych, którzy ze względu na określone uwarunkowania mają znaczne problemy z wydobyciem

¹⁶ J. Unolt, *Ekonomiczne problemy rynku pracy*, Wydawnictwo Śląsk, Katowice 1999, s. 50-51.

¹⁷ S. Marciniak (red.), wyd. cyt., s. 238.

¹⁸ J. Unolt, wyd. cyt., s. 50-51.

¹⁹ E. Cyrson, wyd. cyt., s. 87-88.

²⁰ S. Marciniak (red.), wyd. cyt., s. 238.

się ze stanu bezrobocia. Ustawa zezwala na stosowanie wobec tej kategorii osób dodatkowych instrumentów rynku pracy, promujących ich zatrudnienie²¹.

Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy to osoby, w stosunku do których powiatowy urząd pracy, poza propozycją zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, może zastosować działania określone w art. 50-61 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, tj. skierować na szkolenie, staż, odbycie przygotowania zawodowego dorosłych oraz do prac interwencyjnych lub robót publicznych²².

Tabela 1. Struktura i stopa bezrobocia osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2008-2010 (dane na koniec grudnia)

Wyszczególnienie	Bezrobotni zarejestrowani ogółem (w %)			Bezrobotni zarejestrowani z prawem do zasiłku (w %)		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Do 25 roku życia	20,7	22,5	21,9	14,3	11,1	8,6
Osoby, które ukończyły szkołę wyższą do 27 roku życia	1,6	1,8	1,8	0,5	0,5	0,6
Długotrwale bezrobotne	51,1	40,9	46,4	3,4	3	1,8
Kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	19,2	18,3	18,3	1,8	2,9	3,9
Powyżej 50 roku życia	21,6	20,7	21,6	24,2	27,2	29,8
Bez kwalifikacji zawodowych	29,2	27,2	26,4	20,1	19,3	18,5
Bez doświadczenia zawodowego	28,1	26,9	27,0	3,9	1,6	0,3
Bez wykształcenia średniego	59,1	57,7	56,6	56,9	57	54,4
Samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia	8,2	7,6	8,0	5,1	4,9	5,4
Osoby, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia	1,4	1,5	1,7	0,4	0,4	0,4
Niepełnosprawni	5,0	5,0	5,1	4,6	4,6	5,2

Źródło: Publiczne Służby Zatrudnienia: *Statystyki Rynku Pracy*, www.psz.praca.gov.pl, 12.02.2011.

Do osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy zalicza się bezrobotnych:

- 1) do 25 roku życia,
- 2) długotrwale,
- 3) kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka,
- 4) powyżej 50 roku życia,
- 5) bez kwalifikacji zawodowych,
- 6) bez doświadczenia zawodowego,

²¹ Ustawa z dn. 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. DzU z 2008 r., nr 69, poz. 415 z późn. zm.).

²² Publiczne Służby Zatrudnienia: *Statystyki Rynku Pracy*, www.psz.praca.gov.pl, 11.02.2011.

- 7) bez wykształcenia średniego,
- 8) samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia,
- 9) którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia,
- 10) niepełnosprawnych²³.

Tabela 1 oraz rys. 1 i 2 prezentują strukturę i stopę bezrobocia osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2008-2010.

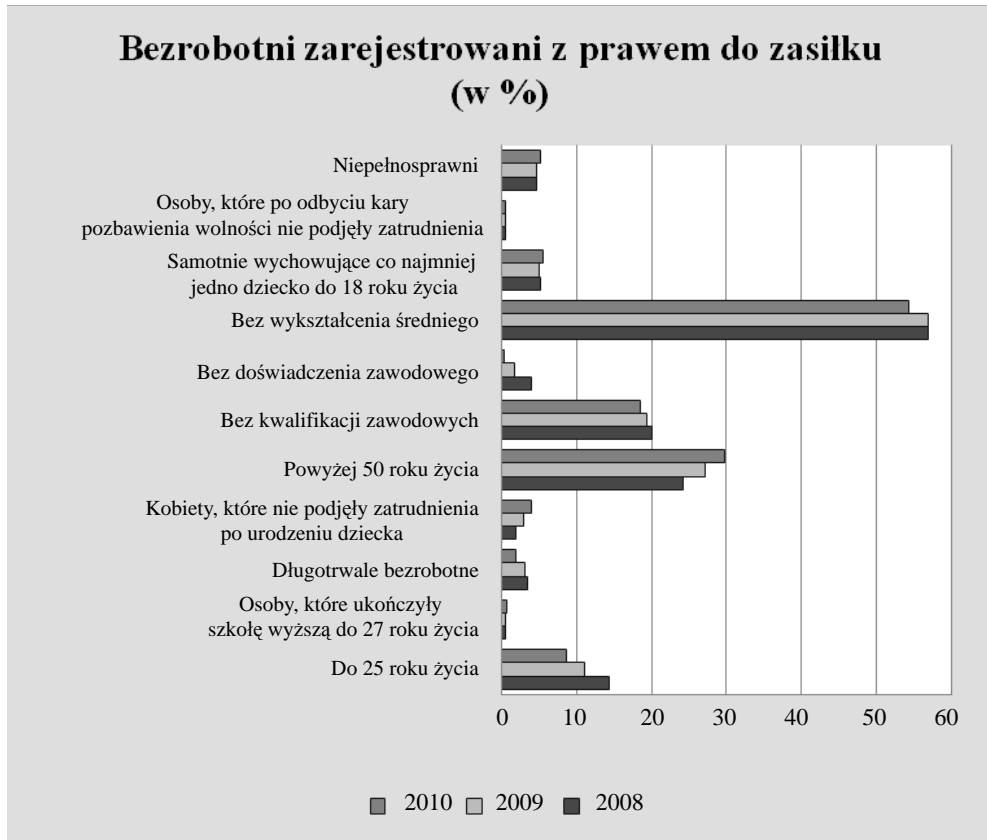
Analizując tab. 1, stwierdza się, że w latach 2008-2010 zarówno wśród bezrobotnych zarejestrowanych ogółem, jak i bezrobotnych zarejestrowanych z prawem do zasiłku najwyższą stopę bezrobocia zanotowano w grupie osób bez wykształcenia średniego. Najniższa stopa bezrobocia wystąpiła w grupie osób, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia.

Rys. 1. Zestawienie struktury bezrobocia osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, zarejestrowanych ogółem z prawem do zasiłku w latach 2008-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Publiczne Służby Zatrudnienia: *Statystyki Rynku Pracy*, www.psz.praca.gov.pl, 12.02.2011.

²³ Tamże.

Rys. 2. Zestawienie struktury bezrobocia osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy z prawem do zasiłku w latach 2008-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Publiczne Służby Zatrudnienia: *Statystyki Rynku Pracy*, www.psz.praca.gov.pl, 12.02.2011.

Z zestawienia struktury bezrobocia osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2008-2010 ogółem wynika, że w ciągu 3 ostatnich lat największy odsetek zarejestrowanych bezrobotnych był wśród osób nieposiadających wykształcenia średniego oraz osób długotrwale bezrobotnych. Niepokojącą pozycję w strukturze wśród osób zarejestrowanych jako bezrobotne zajmują kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka, osoby do 25 roku życia oraz osoby powyżej 50 roku życia czy również osoby bez kwalifikacji zawodowych i bez doświadczenia zawodowego. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych zauważa się niski odsetek procentowy osób, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia, a także tych, które ukończyły szkołę wyższą do 27 roku życia, osób niepełnosprawnych oraz osób wychowujących co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia.

Tendencja rosnąca wśród bezrobotnych zarejestrowanych ogółem występuje w grupie osób długotrwale bezrobotnych, powyżej 50 roku życia, bez doświadczenia zawodowego, bez wykształcenia średniego, wśród osób samotnie wychowujących dziecko do 18 roku życia, osób, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia oraz wśród osób niepełnosprawnych. Tendencja rosnąca wśród osób z prawem do zasiłku występuje w grupie osób do 25 roku życia i bez kwalifikacji zawodowych. Stabilną tendencję obserwuje się wśród osób, które ukończyły szkołę wyższą do 27 roku życia oraz kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka.

W strukturze bezrobocia osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy z prawem do zasiłku w latach 2008-2010 najwyższe miejsce zajmują osoby bez wykształcenia średniego. Następnie – osoby powyżej 50 roku życia, osoby bez kwalifikacji zawodowych i osoby do 25 roku życia. Najmniejszy udział w prawie do zasiłku notowany jest u osób samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia, u niepełnosprawnych, kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka, osób bez doświadczenia zawodowego, osób długotrwale bezrobotnych, osób, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia, oraz tych, które ukończyły szkołę wyższą do 27 roku życia.

Tendencja rosnąca wśród bezrobotnych z prawem do zasiłku występuje w grupie osób, które ukończyły szkołę wyższą do 27 roku życia, powyżej 50 roku życia, samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia, niepełnosprawnych i kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka. Tendencja malejąca rosnąca wśród bezrobotnych z prawem do zasiłku występuje w grupie osób do 25 roku życia, długotrwale bezrobotnych, u osób bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego i bez wykształcenia średniego. Natomiast stabilną tendencję notuje się wśród osób, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia.

Nawiązując do powyższej analizy porównawczej, warto skupić się na omówieniu sytuacji poszczególnych osób będących w badanej grupie.

Mianowicie u osób długotrwale bezrobotnych za brakiem pracy może stać doświadczenie zawodowe, wiek, płeć oraz wykształcenie. Wykształcenie jest czynnikiem determinującym dla bezrobotnych poniżej 25 roku życia, gdyż najczęściej przegrywają w konkurencji z pracownikami posiadającymi doświadczenie zawodowe. Wśród bezrobotnych powyżej 50 roku wiek i przysługujące prawo do emerytury może spowodować problemy ze znalezieniem zatrudnienia. W przypadku bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych sytuacja wiąże się z brakiem posiadania prawa do wykonywania zawodu poświadczonego dyplomem, świadectwem, zaświadczeniem czy innym dokumentem, niezbędnym do wykonywania określonego zawodu czy też wykonywania określonych czynności na stanowisku pracy. Bezrobotni bez doświadczenia zawodowego borykają się z brakiem zatrudnienia, pracy zarobkowej, tym samym doświadczenia, które wynosi poniżej 6 miesięcy. Osobom samotnie wychowującym co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia brak pracy uniemożliwia

zaspokojenie podstawowym potrzeb swoich i swojego potomstwa. Problemem może się stać dla pracodawcy kwestia dyspozycyjności takiego pracownika. Dzięki pracy osoby niepełnosprawne uzyskują możliwość zaspokojenia potrzeb, a także szansę na rehabilitację społeczno-zawodową. Osoby nieposiadające wykształcenia średniego są narażone na wykonywanie prac fizycznych, a ich szanse na pracę umysłową spadają. Za przypadkiem bezrobotnych, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia, kryje się niechęć pracodawcy wynikająca z obawy przed skazanym za popełnione przestępstwo pracownikiem, tym samym brak zaufania, by powierzyć wykonywanie pracy zarobkowej. Kobiety, które urodziły dziecko, a nie podjęły zatrudnienia po ukończonym urlopie macierzyńskim, wychowawczym czy również z powodu wygaśnięcia umowy, która nie gwarantowała dalszego zatrudnienia, są narażone na brak zrozumienia pracodawców. Nierzadko stoją przed dramatycznym wyborem: zostać z dzieckiem w domu czy zostawić je i pójść do pracy.

W takim razie z jakich możliwości uzyskania zatrudnienia mogą korzystać badane grupy osób?

W celu aktywizacji osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy mają zastosowanie dodatkowe instrumenty rynku pracy:

1. Zatrudnienie w ramach prac interwencyjnych:

a) wobec wszystkich bezrobotnych zaliczonych do kategorii osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy,

b) prace interwencyjne są pomocą publiczną w formie subsydiów płacowych na rekrutację pracownika znajdującego się w szczególnie niekorzystnej sytuacji lub bardzo niekorzystnej sytuacji.

2. Zatrudnienie w ramach robót publicznych wobec:

a) bezrobotnych długotrwale albo po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego, albo kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka,

b) bezrobotnych powyżej 50 roku życia,

c) bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego,

d) bezrobotnych samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia,

e) bezrobotnych, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia,

f) bezrobotnych niepełnosprawnych.

3. Staż u pracodawcy.

4. Stypendium z tytułu podjęcia dalszej nauki – dla bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych.

5. Refundacja kosztów opieki nad dzieckiem lub dziećmi, wobec bezrobotnego samotnie wychowującego co najmniej jedno dziecko do 7 roku życia, jeżeli bezrobotny podejmie zatrudnienie lub inną pracę zarobkową, zostanie skierowany na staż, przygotowanie zawodowe dorosłych, szkolenie²⁴.

²⁴ Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy, www.pupzuromin.pl, 11.02.2011.

4. Podsumowanie

Podsumowując: problem braku zatrudnienia w badanej grupie osób, mimo stosowania przez państwo dodatkowych instrumentów aktywizujących, nadal istnieje.

Pracodawcy niechętnie zatrudniają osobę młodą, także osobę bez kwalifikacji, doświadczenia, z nacechowanym negatywnie bagażem życiowym, ułomną fizycznie i psychicznie czy mało dyspozycyjną ze względu na opiekę nad dzieckiem. Pracodawcy kalkulują opłacalność oraz obawiają się niewątpliwie rozbudowanej biurokracji i związanych z tym restrykcji, które warunkują otrzymanie dofinansowania do zatrudnionego pracownika. Z drugiej strony dostępność do opisanych instrumentów zarówno dla tych osób, jak i ich potencjalnych pracodawców jest utrudniona ze względu na ograniczone środki finansowe będące w posiadaniu państwa.

Na koniec warto przytoczyć doniesienia prasowe z lutego 2011 r., dotyczące absolwentów: „Wyższe wykształcenie nie chroni już przed bezrobociem. W ciągu ostatniego roku kolejne 30 tys. osób po studiach dołączyło do rzeszy bezrobotnych z dyplomem w kieszeni. To skok o blisko 15%, podczas gdy średni wzrost bezrobocia wyniósł w 2010 r. nieco ponad 3% [...] W 1997 r. wykształconych bezrobotnych było zaledwie 1,4 % bezrobotnych. W 2010 r. było już 10,5%. Oznacza to, że co dziesiąty bezrobotny skończył wyższe studia”²⁵.

Przytoczony przykład pokazuje, że sposoby przeciwdziałania bezrobociu stosowane przez państwo w dużej mierze zawodzą. Jediną szansą dla tych osób na wydobycie się z bezrobocia jest stworzenie pomysłu na siebie, jego realizacja w taki sposób, aby stał się on źródłem inspiracji i przykładem dla innych. Takim sposobem jest samozatrudnienie.

Literatura

- Cyrson E., *Kompendium wiedzy o gospodarce*, PWN, Poznań 1996.
- Firlit-Fernak G., Szyłko-Skoczny M., *Polityka społeczna*, PWN, Warszawa 2008.
- Gazon J., *Ani bezrobocie, ani opieka społeczna. Od wyboru etycznego do ekonomicznej realizacji*, PWN, Warszawa 2008.
- Marciniak S. (red.), *Makro- i mikroekonomia. Podstawowe problemy*, PWN, Warszawa 2009.
- Nasiłowski M., *System rynkowy. Podstawy mikro- i makroekonomii*, Key Text, Warszawa 2000.
- Nojszewska E., *Podstawy ekonomii*, WSiP, Warszawa 1996.
- Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy*, www.pupzuromin.pl, 11.02.2011.
- Publiczne Służby Zatrudnienia: *Statystyki Rynku Pracy*, www.psz.praca.gov.pl, 12.02.2011.
- Studia nie gwarantują już pracy – co dziesiąty bezrobotny ma dyplom wyższej uczelni*, „Dziennik Gazeta Prawna” z 18.02.2011, praca.gazetaprawna.pl, 18.02.2011.
- Unolt J., *Ekonomiczne problemy rynku pracy*, Wydawnictwo Śląsk, Katowice 1999.

²⁵ *Studia nie gwarantują już pracy – co dziesiąty bezrobotny ma dyplom wyższej uczelni*, „Dziennik Gazeta Prawna” z 18.02.2011, praca.gazetaprawna.pl, 18.02.2011.

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. DzU 2008, nr 69, poz. 415 z późn. zm.).

Winiarski B. (red.), *Polityka gospodarcza*, PWN, Warszawa 2004.

PERSONS BEING IN A SPECIAL SITUATION ON THE LABOUR MARKET IN THE PERIOD OF 2008-2010

Summary: The aim of the article is a comparative analysis of the unemployment structure among persons being in a special situation on the labour market. The article discusses the issue of unemployment, labour market and the situation of persons being in a special situation on the labour market. To this end, the available literature, statistical and factographic data has been used. As a result of this, the structure of unemployment in the examined group is pictured in a quantitative and descriptive way, and the possibilities of activation of the unemployed are presented.